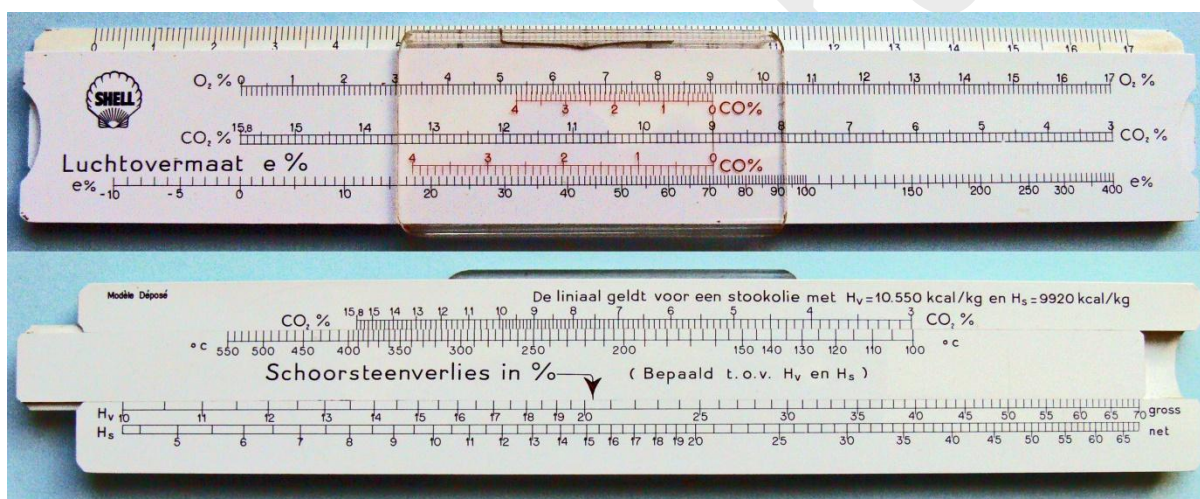

MIR ¹⁰⁰ - Twee favoriete rekenlinialen en een rekenschijf

Toen ik las de *Honderd MIR's* oproep van Chris in MIR 98 dacht ik gelijk aan het bekende gezegde dat het moeilijker is om iets kort op te schrijven dan lang!¹ Chris wilde dat ieder KRING lid een A4'tje schrijft over zijn drie favoriete of meest bijzondere rekenlinialen en/of rekenschijven. In mijn verzameling had ik genoeg kandidaten maar hoe in hemelsnaam kon ik slechts **drie** kiezen om uit te lichten? Dus mijn eerste uitdaging was het bepalen van doorslaggevend selectiecriteria – moet de waarde, de zeldzaamheid of iets totaal anders bepalend zijn? Na erg vele mislukte pogingen, heb ik uiteindelijk gekozen voor drie enorm verschillende types waar letterlijk en figuurlijk een verhaal achter zit. Bovendien als een eer tot de 100e jubileumeditie van de MIR, heb ik slechts voorwerpen gekozen met een Nederlands trekje.

Zakrekenliniaal voor het verkopen van Shell Huisbrandolie

Er zijn veel voorbeelden van rekenlinialen voor zakelijkdoeleinden om bijvoorbeeld snel een winstmarge uit te rekenen. Maar de 16 cm plastic *Shell Huisbrandolie* rekenliniaal rekende niet de winst uit, maar kon wel winst creëren!² Deze bijzondere duplex zakmodel (naast een Frans versie) was door de Franse fabrikant *Graphoplex* speciaal voor *Shell Nederland Verkoopmaatschappij B.V.* (SNV) vervaardigd. Afgezien van de ongewoon brede looper is deze zakliniaal ongebruikelijk: wat normaal de achterkant zou zijn, is hier de voorkant en andersom.

¹ Toegeschreven aan een citaat van Mark Twain: "I didn't have time to write a short letter, so I wrote a long one instead."

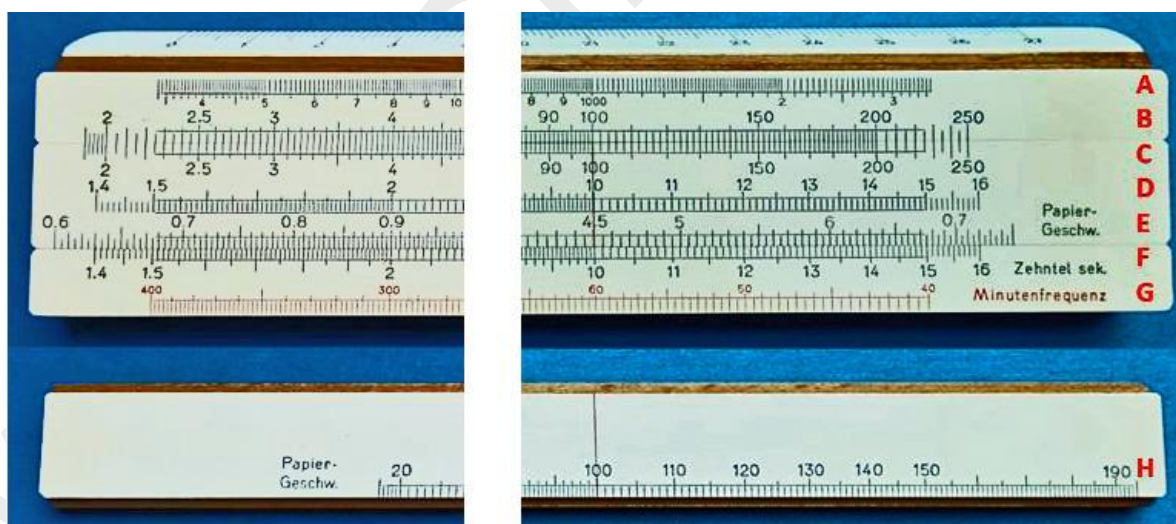
² sliderules.nl/media/papers/IM2008_Calculating_for_Profit_final_ex_WORD.pdf

Draaischijf voor Carillonbouwers

Klokkengieterij *Petit & Fritsen* bestaat nog en is het op twee na oudste familiebedrijf in Nederland. Deze Ø 11½ cm plastic schijf was ontworpen door **Hien Fritsen** in jaren zestig om beiaardiers te helpen bij het kiezen van de optimale opstelling van de klokkennoten voor carillons van 1 tot 46 klokken.³ De tabel op de achterkant toont voor een bepaald gewicht en kloktoon de minimale afmetingen die nodig zijn voor de behuizing en lagers om te voorkomen dat de klokkentoren bij de eerste slag instort! De fabrikant van deze zeer aparte draaischijf (een Engels en een Frans versie was ook uitgebracht) is onbekend.

Specialistische Rekenliniaal voor Cardiografen

Nederlandse arts **Willem Einthoven** (1860–1927) was de uitvinder van de snaargalvanometer, waarmee hij praktisch bruikbare electrocardiogrammen (ECG) kon vervaardigen. Meer dan 30 jaar later, in 1950, bracht Duits fabrikant Faber-Castell (F-C) een bijzonder specialistische rekenliniaal voor cardiografen op de

³ sliderules.nl/media/papers/Slide_Rules_Are_Still_Music_To_My_Ears_-_IM2006.pdf

markt.⁴ Deze 25 cm hout lineair model 1/44 EKAGNOST was ontworpen (DBGM 1614435) door **Dr. Robert Sandera**.

Voor zulke specialistische modellen werkte F-C vaak samen met een externe expert. Sandera vond toen hedendaagse analyse van ECG data door cardiologen was te langdurig en te onnauwkeurig. Met behulp van de F-C 1/44 kon cardiologen sneller en meer accuraat hun analyses maken. Maar Sandera was een arts en geen ingenieur. Dus zijn ontwerp was weliswaar geniaal maar voor een rekenliniaal enigszins eigenaardig. Bijvoorbeeld normalerwijze bevinden de indexlijnen zich aan het begin en aan het eind van een schaal. Sandera positioneert een indexlijn op $\frac{3}{4}$ langs een schaal. Pas in 1970, toen de eerste digitaal ECG-apparaten op de markt kwam, was de rekenliniaal van Sandera niet meer een onmisbaar hulpmiddel voor cardiologen.

⁴ [sliderules.nl/media/papers/JOS_2022 - Keeping in Rhythm - Rance.pdf](http://sliderules.nl/media/papers/JOS_2022_-_Keeping_in_Rhythm_-_Rance.pdf)